

MAASTIKE VÄÄRTUSTAMINE JA REKREATIIVNE KASUTAMINE

Teema „Mets“

Projekt 2012 - 2014

Tartu Kutsehariduskeskuse turismiosakond 2014

**Kogemuslik õppematerjal turismiõppijale
ja loodusturismi huvilisele**

VÄÄRTUSLIKUD MAASTIKUD MEIE ÜMBER

Mets katab ligikaudu poole Eesti territooriumist. Mandrijää sulamisel tekkinud mitmekesise pinnamoe tõttu on Eestile iseloomulik metsatüüpide suur vaheldusrikkus. Eesti asub Euro-Siberi taigavööndi ja Kesk-Euroopa laialehiste metsade üleminekualal, millest tuleneb suur elurikkus meie metsades. Suur on ka riigimetsamaa osakaal (50% kõigist metsadest),

kus paikneb enamus kaitsealuseid metsi. Väikese majandusliku surve tõttu kaitsealadele, on säilinud suhteliselt palju vanu loodusmetsi ja lapikestena siin-seal ka haruldast laialehist metsa.

Eesti vanim metsakaitseala on Järvelja Põlismets, mis võeti kaitse alla juba 1924. aastal.

KAS TEAD, ET...

+ Keskmise suurusega kasel, millel on ligikaudu **10 000 lehte**, elab **300 000 putukat**.

+ **1 ha metsa** suudab tunnis neelata **2 kg süsihappegaasi** – sellise koguse eraldavad tunni aja jooksul hingamise tulemusena **200 inimest**.

+ Eesti kõige **metsarikkam** maakond on **Hiiu** (metsasus 69%) ja **metsavaesem Tartu** (metsasus 39%)?

+ Eesti **vanim säilinud puitehitis** on Püha Magdaleena kirik Ruhnus, mis valmis 1644.a.

MARSRUUT ÕPPEREISIKS METSAMAASTIKEL JÄRVSELJAL JA TAEVASKOJAS

Tartu – Järvelja looduskaitseala (matkad, fotojaht, kunstitegevus)– Mehikoorma (jalutuskäik) – Rápina (jalutuskäik, ekskursioon paberivabrikusse) – Taevaskoja (geopeitus jalgsi ja tõukeratastel, kunstitegevus) - Tartu

Õõbimisvõõimalus: Järvelja jahilõõssis

Toitlustamine:

välitoitlustus kaasa võõtud supiga, soe toit kohapeal valmistades ja lähedal asuvates toitlustuskohtades

TEGEVUSTEKS PLANEERITUD AEG:

1. Matk Järvelja matkarajal retkejuhi juhendamisel – **2,5 tundi**
2. Fotojaht Järvelja õpperajal ja õmbruses – **1,5 tundi**
3. Looduse vahendamine kunsti kaudu (looduslikest materjalidest loovõõjektid) – **2 tundi**
4. Öõmatk loodushälte kuulamiseks – **1 tund**
5. Jalutuskäik Mehikoorma piirialal – **1 tund**
6. Jalutuskäik Sillapää / Rápina mõõsapargis – **1 tund**
7. Ekskursioon Rápina paberivabrikusse giidi juhendamisel – **1,5 tundi**
8. Geopeitus jalgsi ja tõukeratastel – **2 tundi**
9. Looduse vahendamine kunsti kaudu (õõli ja värvid paberil) – **1 tund**

ÜLESANDED ENNE REISI

ÜLESANNE 1

Kanna marsruut Regio kontuurkaardile, mille saad kopeerida lingilt:

www.regio.ee/static/body/files/44.eesti_haldus.pdf

ÜLESANNE 2

Leia vahemaad punktide vahel ja märgi need kontuurkaardi pöördele. Vajalikku infot leiad:

www.maps.google.com

www.viamichelin.com

<https://eteenindus.mnt.ee/maantee.jsf>

ÜLESANNE 3

Koosta eraldi dokumendina reisikava 2-päevaseks reisiks metsamaastikel Järveljal ja Taevaskojas. Arvesta välja sõiduks, tegevusteks ning söögipausideks kuluv aeg.

ÜLESANNE 5 / TASK 5

Explain to your peer / group what is what in the packing list

PACKING LIST FOR A TWO-DAY EARLY SPRING OUTING

Please note:

Maximum weight of your backpack should not exceed 1/3 ... 1/2 of your own weight.

What volume is right for you?

Day or overnight (1-2 nights)	20-50 l	1.5 to 4.5 lbs
Weekend (2-3 nights)	50-60 l	2.5 to 5 lbs
Multiday (2-5 nights)	60-80 l	2.5 to 5+ lbs
Extended (5+ nights)	80+	4 to 6+ lbs

PACKING CHECKLIST

ÜLESANNE 4 / TASK 4

Design a „Customer Satisfaction Survey“ to get feedback from your clients / guests.

Use the following sentences, phrases and words:

Dear.....

Thank you for participating.....

Please take a moment to rate

„Excellent“, „Good“, „Average“, „Poor“

Comments.

Knowledges about

Recreational activities.....

Accommodation.....

Menu.....

Time schedule.....

Transportation.....

Overall

Thank you for your time.

JÄTK:

ÜLESANDED ENNE REISI

CLOTHES

Baselayer top and tights
Fleese or woollen sweater
Microfibre zip-neck shirt, top or T-shirt
Wander pants or quick-dry pants
Buff / Bandana/ Balaclava
Baseball cap / Beanie / Boonie hat
Gloves
Several pairs of spare socks
All-terrain jacket – waterproof and breathable
Or: any wind resistant water repellent jacket
and pants
Sunglasses with a head strap
Hiking boots
Rubber boots
Flipflops
Swimsuit (optional)

TOILETRIES

Towel
Tissues or paper napkins
Sunscreen
Hand cream
Tooth brush and paste
Deo roll (prefer organic)
Shower gel or soap (prefer organic)
Shampoo and balm(prefer organic)
Soap
Make-up kit – lip balm!
Toilet paper

FOOD AND COOKWARE

Water
Chocolate or muesli bars
Cookies
Thermo cup with hot drink
Camping dish set or reusable bowl, knife,
spoon
Matches
Ingredients for shared dinner

OTHER

Quick flow mattress / self-inflating mattress /
airbed / egg-carton pattern folding mat
Weekend tent (optional)
Sleeping bag
Pillow
Insect repellent
Mobile phone charger
Camera
GPS

INDIVIDUAL FIRST AID KIT

Blister plasters
Fabric plasters
Washproof plasters

JÄTK:

ÜLESANDED ENNE REISI

PACKING TIPS

- Start packing with light items you don't need during hiking, e.g. sleeping bag, flip flops, etc.) Put them to the bottom.
- Pack heavy things close to the back, in the middle of the backpack.
- Put energy bars and drinks inside pockets.
- Pack your spare clothes and extra layers to the top.
- Put your mat and rubber boots in an extra bag – it would be easier to change footwear.
- Enjoy your trip!

FOR FURTHER INFORMATION PLEASE WATCH THE VIDEOS:

How to pack for a weekend camping trip: how to select a backpack

<http://www.youtube.com/watch?v=R5lX2bfjhOM>

How To Pack Your Backpack (Part 1)

<http://www.youtube.com/watch?v=IyO3Y3C5umc>

ÜLESANDED REISI AJAL

ÜLESANNE 6

Tähista piktogrammiga ☺ õige väide.

JÄRVSELJA JA TAEVASKOJA METSAMAASTIKUD

„Mets võiks olla eestlase kolmas kirjaoskus“ ütleb Valdur Mikita. Mets on maastiku osa ja taimekooslus. Mets on ökosüsteem, mis koosneb eluta ja elusatest looduse komponentidest ja need kõik on omavahel seotud. Mets on olnud meile pühapaik, varjupaik, elatusallikas, puhkepaik.

1. Metsaõhus on lendavaid ühendeid – fütontsiide, mis hävitavad baktereid.	
2. Mets takistab vee ringlust looduses.	
3. Metsas sulab kevadeti lumi ja pinnas aeglasemalt kui lagedal põllul.	
4. Mets summutab müra.	
5. Mets suurendab maapinna soostumist.	
6. Mets reguleerib pinna- ja põhjavee liikumist ning vähendab üleujutusi.	
7. Maailmamere fütoplanktoni järel on metsad atmosfäärihapniku tootmises teisel kohal.	
8. Metsas on talvel alati soojem kui lagedal. Mets on vaese mehe kasukas.	
9. Majandusmetsas pesitseb palju erinevaid linnuliike	

JÄTK:

ÜLESANDED REISI AJAL

ÜLESANNE 7

Nimeta Eesti metsadega seotud huvigrupid

METSAGA SEOTUD HUVIGRUPID

Maastikud on pidevas muutumises. Mets ei tähenda ainult puitu, vaid aeg on loonud metsadele uusi ülesandeid. Meil on lisaks tulundusmetsade ka hoiumetsad ja kaitsemetsad

JÄTK:

ÜLESANDED REISI AJAL

ÜLESANNE 8

Iseloomusta võrdlevalt vana loodusmetsa ja majandusmetsa.

METSARÜHMADE ISELOOMUSTUS

	VANA LOODUSMETS	MAJANDUSMETS
Puude liigiline koosseis		
Puude vanuseline koosseis		
Looduslik järelkasv		
Surnud puud ja lamapuit		
Häilud põlengute ja tormimurru tagajärjel		
Liigniisked ja üleujutatud alad		
Puuseente ja samblike esinemine		
Elupaikade mitmekesisus		

Kumb metsarühm on loodusturistile atraktiivsem? Miks?

JÄTK:

ÜLESANDED REISI AJAL

ÜLESANNE 9

Märgi ära õiged märksõnad metsa kohta, mis sobib metsapuhkust eelistavale inimesele.

METSAD JA TURISM

Eesti metsadel on turismipotentsiaali, sest metsade mitmekesisus väikesel pindalal on suur. Vahe-
maad kuivadest palumännikutest vanasse loodusmetsa või lodumetsa on lühikesed.

Valgusküllane

Tiheda alusmetsaga

Märja pinnasega

Ettevalmistatud lõkkekohaga

Risustamata

Kuiva pinnasega

Ettevalmistatud telkimisalaga

Metsaannirohke

Paksu samblavaibaga

Liigirikka taimkattega

ÜLESANNE 10

Märgi ära õiged märksõnad metsa kohta, mis sobib metsapuhkust eelistavale inimesele.

Missugustest põhimõtetest tuleks loodusradade rajamisel juhinduda? Tähista väited piktogram-
midega: õige: 😊 ja vale: ☹️

LOODUSRAJAD METSAS

Selleks, et inimestel oleks hõlpsam metsas liikuda, rajatakse erinevaid loodusradu. Loodusrajad aga
häirivad metsaelu. Neid tuleb rajada ettevaatlikult pidades silmas kindlaid põhimõtteid.

1. Loodusraja võib rajada ükskõik kuhu, hoolimata maa omandisuhetest ja kaitsealade kaitsekorralduseeskirjadest, sest inimesed tahavad looduses liikuda ja seda tunda õppida.	

JÄTK:

ÜLESANDED REISI AJAL

2. Loodusradade loomisel tuleb arvestada ainult ökoloogilise koormustaluvusega, jättes kõrvale sotsiaalse ja turismi koormustaluvuse.	
3. Loodusrada peaks läbima mitmekesist maastikku ja erinevaid kooslusi.	
4. Loodusrada ei tohi inimesi suunata kaitsealuste liikide püsielupaikadesse ja kasvukohtadesse.	
5. Laudteed ei tohi olla pikad ja pidevad vaid katkendlikud, et jätta loomadele liikumiseks ökoloogilisi koridore.	
6. Niiskettesse ja märgadesse kooslustesse ei tohi loodusradu rajada.	
7. Loodusradu tuleb rajada ka liikumiskustega inimestele.	
8. Loodusraja ehitamiseks kasutatav puit tuleb immutada mitmesuguste kangete mürkidega, et seened ja putukad puitu lagundama ei hakkaks.	
9. Loodusradade tähistamiseks a rajatiste ehitamiseks peaks kasutama vaid loodussõbralikke ja loodusesse sobivaid materjale.	
10. Loodusradade tähistamiseks a rajatiste ehitamiseks peaks kasutama vaid loodussõbralikke ja loodusesse sobivaid materjale.	

JÄTK:

ÜLESANDED REISI AJAL

ÜLESANNE 11

Kirjelda, milliste pärandkultuuri objektidega tutvusite õuesõppepäevade jooksul Järveljal ja Taevaskojas.

PÄRANDKULTUUR METSAMAASTIKEL

Pärandkultuur on pärandina saadud kultuur ja see tähistab teatud väärtusi, mis on loodud eelnevate põlvete poolt. Pärandkultuuriobjektid ühendavad tänapäeva minevikuga, eestlast tema maaga. Pärandkultuuriobjekt võib olla loodusretke objektiks. 35 000 Eestis kaardistatud pärandkultuuri objektist asub 5000 riigimetsamaal vt <http://www.rm.k.ee/metsa-majandamine/parandkultuur>

1. ÜLESANNE:

PÄRANDKULTUURI OBJEKT	OBJEKTI LUGU/AJALUGU	MILLAL EHITATI/RAJATI/KASUTATI?

JÄTK:

ÜLESANDED REISI AJAL

ÜLESANNE 12

Missugused Eesti rahva uskumused on seotud Taevaskojaga? Loe läbi tekst järgnevalt lingilt <http://maatundmine.estinst.ee/kohad/taevaskoja/> Kirjuta siia lugu, mida jutustad oma klientidele/külalistele järgmisel Taevaskoja retkel.

LOODUSLIKUD PÜHAPAIGAD

Looduslikud pühapaigad on Eesti põliskultuuri lahutamatuks osaks. Kuigi nende taandumine elavast kultuuriloost on alanud juba ammu, pole kõik veel kadunud. Paljude pühapaikade püsimine näitab, et me võime uhkust tunda traditsioonide ja kommete järjepidevuse üle. Ei ole neid hävitanud ristiusustamine ega nõukogude võim. Pühapaigad on ka praktilise abi allikad. Hiied, pühad puud, ohvriivid, ristipuud – me mäletame kombeid ja tavasid!

Üheks oluliseks pühapaigaks on olnud ka Taevaskoda.

JÄTK:

ÜLESANDED REISI AJAL

ÜLESANNE 13 / TASK 13

Fill in the blanks with the phrases from the phrase bank. Explain the rules for walking and hiking to your peer / group.

EVERYMAN`S RIGHT – FREEDOM TO ROAM

All water bodies that are public or designated for public use;
block access to land, roads or bodies of water that are public or designated for public use;
the permission of the owner is required to proceed;
unploughed land strips;
on foot, by bicycle, skis, boat or on horseback;
from sunrise to sunset in case it does not involve causing damage;
to sown crops, young crops, grain fields, plantations and apiaries;

1. In Estonia it is permitted to access natural and cultural landscapes,
.....notwithstanding the ownership of the land.
2. Private property may be accessed
.....to the landowner or other possessor of the property.
3. If the private property is fenced or posted against trespassing,.....
..... A simple light railing or fence ruins around the pasture are not considered a barrier that would prohibit access.
4. Landowners or possessors of land may not.....
including ice and shore paths
5. However, access is not permitted....., and also places where damage can be caused to the owner, even if there is no fence or no-trespassing sign.
6. In summer one should walk alongbetween or at the edge of fields or along the bank of drainage ditches.
7.or designated for public use have public shore paths up to 4 m wide. The shore path along a navigable water body may be 10 m wide. During high-water season when the shore path is flooded, a shore path of 2 m width may be used. The owner may not close this path even if the private property is fenced or marked with no-trespassing signs. Grazing areas and other enclosed areas along shore paths must have gates.

<http://loodusegakoos.ee/rules-of-conduct/freedom-to-roam>

JÄTK:

ÜLESANDED REISI AJAL

ÜLESANNE 14 / TASK 14

Study the vocabulary about the forest landscapes below. Tick the words and phrases which are completely new to you. Learn the new vocabulary.

metsatüüpide vaheldusrikkus -	diversity of types of forests
Euro-Siberi taigavöönd -	boreal European-Siberian forests
okasmetsad -	conifer(ous) forests, needleleaf forests
sega-lehtmetsad -	mixed deciduous forests
Kesk-Euroopa laialeheliste metsade ala -	Central European zone of deciduous forests
üleminekuala -	transition zone
vana loodusmets -	old-growth forest, primary forest, virgin forest, primeval forest, ancient woodland (GB)
Järvelja põlismets -	Järvelja old-growth forest (East Estonia)
metsakaitseala -	forest protection area
mets kui pühapaik, varjupaik,	forest as a sanctuary, shelter and stronghold,
elatusallikas, puhkeala	source of income, site for recreation
tulundusmets -	commercial forest
hoiumets -	protected forest
kaitsemets -	protection forest
looduslik järelkasv -	natural tree regrowth
surnud puud ja lamapuit -	decayed trees
tormimurd -	breakage of trees in storm
lageraie -	clearcutting

Please note: You can find Estonian-Latin-English-Russian-Finnish names of trees, plants and wildlife in the book „Eesti elusloodus. Kodumaa looduse teejuht”. Koostajad Rein Kuresoo, Hendrik Relve and Indrek Rohtmets

ÜLESANNE 15 / TASK 15

Give a presentation on the forest landscapes and options for active leisure. Use the appropriate vocabulary from the previous tasks, and photos from the Photo Bank.

KKK – KOLM KOKKUVÕTVAT KÜSIMUST

1. Sel põõsal või puul on üle 150 rahvaliku nimetuse, enam kui ühelgi teisel meil kasvaval põõsal või puul. Tegemist on Eesti metsade arvukaima alusmetsaliigiga. Millest jutt?

2. Hävimisohus taimeliigid pannakse kirja Eesti punasesse raamatusse ehk uuema nimetusega „Punasesse nimestikku“. Mis on aga kirjas Eesti taimede mustas raamatus?

3. Järvelja looduskaitsekvartali lähedal tee ääres kasvab uhke Kuningamänd. Kui vana, kui kõrge ja kui suure ümbermõõduga on see kaunis puu?